

התוכנית: מיליציה יהודית ליישום החלוקה

004 06268

עפרי אילני

שהעמים יילחמו אחד בשני". בנוסף, לא היו בוועדה חברים ממדינות מרכזיות, מכיוון שהן חששו מכישלון. כך, מי שאמור היה לטפל בהקמת הכוח הצבאי היהודי היה הנציג הפיליפיני, פרנסיסקו וינסנטה, שהיה חסר כל רקע בנוגע לארץ ישראל. "וינסנטה היה די מסכן", אומר בן דרוו, "מוכיר הוועדה רלף באנץ' כתב ביומן שלו שהוא פרץ בבכי

מרוב פחד כשדובר על זה שהוא ייסע לארץ ישראל". וכך, מה שקבע בסופו של דבר את גבולותיה של המדינה היהודית היה מאזן הכוחות בש"טח. "בן גוריון כותב למשה שרת שלא מעניינות אותו ההחלטות בדאונינג סטריט או באו"ם - מה שיקבע זה כמות הנשק שתהיה לנו", אומר בן דרוו. "במאוס 1948 ההגנה מחליטה לכבוש את כל השטחים שהיו מיועדים להיות במדינה היהודית. ב-15 במאי, בן גוריון מכריז על הקמת ישראל ומשיג הכרה דה-פקטו מארה"ב וממדינות אחרות. בעקבות כך, הוועדה של האו"ם מתפורת. מתברר שהיהודים הקימו מדינה בכוחם הם".

עפרי אילני

רק את הקמת המדינה היהודית, מתוך הנחה שהאו"ם יקים בהמשך את המדינה הערבית. לפי תוכנית הוועדה, תפקידה העיקרי של המיליציה היהודית היה לכפות את מרותה של המדינה היהודית על הערבים שבשטחה. לפי מפת החלוקה, מספר הערכים במדינה היהודית היה כמעט זהה למספר היהודים. פיקוד המיליציה היה אמור להיות בפיקוח האו"ם, שהיה אמור למנות גם את המפקדים. אלא שבפועל, התכוונה ועדת הביצוע לבסס את המיליציה היהודית על ארגון "ההגנה".

"היה להם ברור שלא צריך להקים צבא יש מאין, ושאפשר לסמוך על הכוח של ההגנה", אומר בן דרוו, "מה שגותר להם זה לסיפק את חותמת הכשרות של האו"ם להגנה, וגם לספק נשק. הם שאלו, בין השאר, איך משתלטים על הבתים דוויים בנגב, שיתנגדו להיות תחת ריבונות יהודית. לכן הם תכננו לצייד את המיליציה במטוסי קרב,

לפי שיטות של הצבא הבריטי". סיפורה של ועדת הביצוע, ובעיקר כישלונה בהגשמת התוכנית שנהגתה על ידי הדיפלומטים באו"ם, מזכיר תוכניות מדיניות רבות אחרות שנכשלו בעשרות השנים הבאות, ונותרו על הנניר.

הבריטים והערבים לא שיתפו פעולה

"החלטת האו"ם דיברה על שתי מדינות עצמאיות וריבוניות, אבל קשורות במנגנון של אחדות כלכלית ורשת משותפת של תחבורה, מסים ומטבע", מסביר בן דרוו. "אבל הוועד הערבי העליון בראשות חאג' אמין אל-חוסייני סירב לשתף פעולה עם כל חלוקה של הארץ. וככה, שלחו את הוועדה לארץ ישראל עם תוכנית שהיא יפה על הנניר, אבל אין לה גיבוי צבאי, ולכן היא בלתי ישימה בש"טח. עוד לפני שהוועדה הצליחה להתיישב ולדון בסוגיה, התברר שבשטח יש מלחמה. היא שולחת קבוצת חלוץ, עם מומחה כלכלי הודי. אבל כשהוא מגיע הוא בכלל לא יכול להוציא את האף ממלון המלך דוד בירושלים".

גם הבריטים, שעדיין שלטו בארץ באותה תקופה, התנגדו לבוא הוועדה, ובעיקר לרעיון המיליציה. "הם ניסו באותו זמן לעצור אנשים של ההגנה, ופ"תאום האו"ם מציע להביא משי לוחי נשק איריים ולחמש את היהודים, כשהבריטים יודעים

האו"ם תכנן להקים ולחמש מיליציה יהודית תחת חסותו לצורך מימוש הקמתה של מדינה יהודית במסגרת תוכנית החלוקה. כך עזר לה ממחקר חדש המתבסס על מסימכי האו"ם שנחשפו בשנה שעברה. היום לפני 60 שנה, ב-29 בנובמבר 1947 - זמן קצר לאחר שאושרה החלטה 181, הידועה בשם תוכנית החלוקה - עמד האו"ם בפני בעיה קשה. המדינות החברות בארגון הכריעו בעד התוכנית, שקבעה שבשטח המנדט הבריטי על ארץ ישראל יוקמו שתי מדינות, יהודית וערבית, אך מיד לאחר מכן פרצה מלחמת העצמאות. האו"ם, ארגון צעיר שהוקם רק שנתיים לפני כן, צריך היה למצוא דרך ליישם את ההחלטה שהתקבלה. לצורך הגשמת המטרה הקימה מזכירות האו"ם "ועדת ביצוע".

ההיסטוריון ד"ר אלעד בן-דרור מאוניברסיטת "בר אילן" חקר בשנים האחרונות את המהלכים הדיפלומטיים של האו"ם אחרי החלטת החלוקה, במסגרת המרכז לחקר הדיפלומטיה ושיתוף הפעולה האזורי באוניברסיטת תל אביב. בשנה שעברה ישב בארכיון האו"ם וקרא מסמכים שהיו חסויים עד אז, המתעדים את ריוניה של ועדת הביצוע להגשמת תוכנית החלוקה. במחקרו חשף ממצא מעניין: האו"ם התכוון להקים ולאמן מיליציה יהודית ולחמש אותה בנשק, מטוסי קרב ושדיוניות.

אלא שהוועדה היתה חלשה, המלחמה פרצה במלוא עוזה והתרכנת נכשלה. התוכנית להקמת המיליציה היא החומר הכי מפתיע שמצאתי באו"ם", אומר בן דרוו. בהחלטת החלוקה נקבע שבשתי המדינות יוקמו מיליציות - כוח צבאי שי עמור לרשות הממשלות ושמטרתו לראווג בעיקר לשיטור פנים. אלא שהמנהיגות הפלשתינית ראתה בחלוקה תוכנית פרו-ציונית ופ"עלה לסכל אותה, והאו"ם התרכו בהקמתה של המיליציה היהודית כבר בשלב מוקדם.

"האו"ם זנה חצי מתוכנית החלוקה, כלומר את הרעיון של הקמת המדינה הערבית", מסביר בן דרוו. לדבריו, הרעיון היה לבצע